

*Кучма Ольга Леонідівна,
Київський національний університет
імені Тараса Шевченка
доктор юридичних наук, доцент,
професор кафедри трудового права та
права соціального забезпечення*

ПІЛЬГИ ПО СПЛАТІ СУДОВОГО ЗБОРУ ЗА РОЗГЛЯД ТРУДОВИХ СПОРІВ: ПРОБЛЕМИ ЗАСТОСУВАННЯ

Декретом Кабінету Міністрів України «Про державне мито» в редакції до набрання чинності Законом України «Про судовий збір» передбачалось, що від сплати державного мита звільняються: позивачі - робітники та службовці - за позовами про стягнення заробітної плати й за іншими вимогами, що випливають з трудових правовідносин [1].

Відповідно до статті 5 Закону України «Про судовий збір» (далі - Закон) від сплати судового збору під час розгляду справи в усіх судових інстанціях звільняються: ... 1) позивачі - у справах про стягнення заробітної плати та поновлення на роботі.

Також відповідно до частини першої статті 8 Закону враховуючи майновий стан сторони, суд може своєю ухвалою за її клопотанням відстрочити або розстрочити сплату судового збору на певний строк, але не довше ніж до ухвалення судового рішення у справі за таких умов: ... 3) предметом позову є захист соціальних, трудових, сімейних, житлових прав, відшкодування шкоди здоров'ю.

Суд може зменшити розмір судового збору або звільнити від його сплати на підставі, зазначеній у частині першій цієї статті [2].

Як бачимо, законодавець змінив право позивача на пільги по сплаті судового збору у трудових спорах, надавши дві пільги в залежності від суті спору. Так, від сплати судового збору звільнені позивачі при подачі позову тільки при наявності таких позовних вимог: стягнення заробітної плати та поновлення на

роботі. Зрозуміло, що трудові спори мають ширший спектр спірних питань, які є предметом судового розгляду. І якщо відповідно до згаданого Декрету від судового збору звільнялися позивачі, якщо судовий спір впливав з трудових правовідносин, то на сьогодні, якщо спір і впливає з трудових правовідносин але позовна вимога не про стягнення заробітної плати та поновлення на роботі, то позивач не звільнений від сплати судового збору, але може скористатися іншою пільгою – клопотати про розстрочення, відстрочення, зменшення судового збору або звільнення від його сплати. При цьому позивач має довести, що його майновий стан надає йому право клопотати та очікувати від суду задоволення такого клопотання. Суд не зобов'язаний задовольняти таке клопотання, дана пільга не є рівнозначною пільзі про звільнення від сплати судового збору, яка використовується незалежно від майнового стану та думки суду з цього приводу.

Зміни законодавства в частині пільг по сплаті судового збору погіршили становище не тільки позивачів, які звертаються до суду із вимогами, що впливають з трудових правовідносин.

Вищезгаданим Декретом звільнялися від сплати державного мита позивачі - за позовами про відшкодування збитків, заподіяних каліцтвом або іншим ушкодженням здоров'я, а також смертю годувальника. У Законі від сплати судового збору під час розгляду справи в усіх судових інстанціях звільняються позивачі - у справах про відшкодування шкоди, заподіяної каліцтвом або іншим ушкодженням здоров'я, а також смертю фізичної особи. Разом з тим, статтею 8 Закону передбачено, що враховуючи майновий стан сторони, суд може своєю ухвалою за її клопотанням відстрочити або розстрочити сплату судового збору у справі за умови коли предметом позову є відшкодування шкоди здоров'ю. При цьому не зрозуміло яким чином розмежовувати шкоду здоров'ю, про яку йдеться у обох статтях для визначення того, якою саме пільгою може скористатись позивач.

Також існує суперечлива судова практика щодо того, яку пільгу можна використати позивачу при подачі позову про стягнення середнього заробітку за час коли працівник не виконував трудових обов'язків, але має право на його

отримання в зв'язку з допущеними щодо нього порушень трудового законодавства зі сторони роботодавця.

Верховний Суд прийшов до наступного висновку щодо застосування норм права: за змістом приписів статей 94, 116, 117 Кодексу законів про працю України та статей 1, 2 Закону України від 24 березня 1995 року № 108/95-ВР «Про оплату праці» середній заробіток за час затримки розрахунку при звільненні за своєю правовою природою є спеціальним видом відповідальності роботодавця, спрямованим на захист прав звільнених працівників щодо отримання ними в передбачений законом строк винагороди за виконану роботу (усіх виплат, на отримання яких працівники мають право згідно з умовами трудового договору і відповідно до державних гарантій), який нараховується у розмірі середнього заробітку та не входить до структури заробітної плати [3].

Враховуючи вищенаведене, при подачі позову про стягнення середнього заробітку за час коли працівник не виконував трудових обов'язків, але має право на його отримання в зв'язку з допущеними щодо нього порушень трудового законодавства зі сторони роботодавця в частині несвоєчасного розрахунку при звільненні, позивач може скористатися пільгою передбаченою статтею 8 Закону України «Про судовий збір».

Список використаних джерел:

1. Про державне мито: Декрет Кабінету Міністрів України від 21 січня 1993 р. №7-93 URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/7-93> (дата звернення 22.03.2019).
2. Про судовий збір: Закон України від 08 липня 2011 р. №3674-VI URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3674-17> (дата звернення 22.03.2019).
3. Постанова Верховного Суду від 30 січня 2019 р. у справі №910/4518/16 URL:<http://reyestr.court.gov.ua/Review/79684987> (дата звернення 22.03.2019).